

Wstęp

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. wprowadziła obowiązek wyznaczenia obszarów metropolitalnych. W rozdz. 3 *Planowanie przestrzenne w województwie* w art. 39 ustawodawca stwierdził: „W planie zagospodarowania przestrzennego województwa... określa się w szczególności ...obszary problemowe wraz z zasadami ich zagospodarowania oraz obszary metropolitalne”. Dalej w pkt. 6 „Dla obszaru metropolitalnego uchwała się plan zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego jako część planu zagospodarowania przestrzennego województwa”. Natomiast w rozdz. 4 dotyczącym planowania krajowego w art. 47 pkt. 2 jest napisane: „*Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* określa uwarunkowania, cele i kierunki zrównoważonego rozwoju oraz działania niezbędne do jego osiągnięcia, a w szczególności podstawowe elementy krajowej sieci osadniczej z wyodrębnieniem obszarów metropolitalnych”. Zapisy te, wraz z podjętymi jesienią 2004 r. pracami nad aktualizacją *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, wywołały szeroką dyskusję i polemikę w polskim świecie nauki, praktyki i polityki.

Już na początku tej debaty okazało się, że problematyka obszarów metropolitalnych, jak i samych metropolii jest zagadnieniem kontrowersyjnym, wywołującym wiele emocji i nadmiernych oczekiwań. Konferencja pt. *Planowanie i zarządzanie w obszarach metropolitalnych*, zorganizowana w Łodzi (kwiecień 2005 r.) wyraźnie to potwierdziła. Na konferencji zaprezentowano wyniki podejścia do problematyki delimitacji obszarów, metodologii i treści planowania, sfery instytucjonalnej i metodologii zarządzania obszarami metropolitalnymi. Podstawą do dyskusji były pierwsze przemyślenia i doświadczenia uzyskane w największych polskich metropoliach. Szeroka dyskusja, jaka została wywołana na tym tle, oraz zaprezentowane poglądy autorskie pozwoliły na opracowanie syntetycznego naukowego raportu autorstwa D. Drzazgi. Raport ten zawiera jednak więcej pytań i wątpliwości niż konkretnych gotowych rozwiązań i postulatów pod adresem rządu i ustawodawcy. Jest to zrozumiałe, ponieważ problematyka planowania i zarządzania na poziomie metropolitalnym jest w polskich warunkach sprawą nową. Mamy nadzieję, że prezen-

wany Biuletyn KPZK PAN wraz z innym naszymi wydawnictwami, a przede wszystkim Biuletynem z. 215, w którym zaprezentowano teoretyczne i praktyczne podejście do Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, będą źródłem inspiracji do podejmowania dalszych badań i projektowania rozwiązań systemowych w dziedzinie zarządzania polskimi obszarami metropolitalnymi. To właśnie obszary metropolitalne decydują i coraz bardziej będą decydować o konkurencyjności polskiej gospodarki, a zatem od sprawnego nimi zarządzania zależy tak naprawdę konkurencyjność polskiej gospodarki.

Publikacja składa się z trzech części. W pierwszej, dotyczącej potrzeby reformy w planowaniu i zarządzaniu rozwojem przestrzennym obszarów metropolitalnych, zaprezentowano merytoryczną wypowiedź Prezydenta Łodzi Jerzego Kropiwnickiego, adresowaną do uczestników konferencji, wspomniany już raport D. Drzazgi podsumowujący wyniki konferencji, opracowanie K. Mieszkowskiej nt. zarządzania obszarami metropolitalnymi oraz *Ekspertyzę* dotyczącą reformy planowania wielkoprzestrzennego przygotowaną w maju 2005 r. przez 5-osobowy interdyscyplinarny zespół autorski (J. Bobiński, S. Furman, A. Kowalewski, T. Markowski, A. Pyszkowski) dla Ministra Gospodarki. Umieszczenie *Ekspertyzy* wydaje się ważną decyzją ze względu na potrzebę ukierunkowania dalszej dyskusji nad przyszłością planowania wielkoprzestrzennego w Polsce, którego ważną częścią będzie z pewnością planowanie obszarów metropolitalnych.

Część druga zawiera prace dotyczące aspektów teoretycznych i praktycznych związanych z zarządzaniem obszarami metropolitalnymi, zaczynając od rozważań ogólniejszych i syntetycznych do opracowań prezentujących wybrane problemy. (K. Bald, Z. Zuziak, M. Tarkowski, Ł. Mamica, P. Lorens)

W części trzeciej zestawiono studia przypadków dotyczące 7 obszarów metropolitalnych (gdańskiego, krakowskiego, łódzkiego, poznańskiego, śląskiego, warszawskiego, wrocławskiego) oraz tzw. obszaru potencjalnego (lubelski). Prezentacja tych przypadków pokazuje bardzo zróżnicowane podejście do problematyki obszarów metropolitalnych i wyraźnie wskazuje na konieczność dalszej szerokiej wymiany poglądów i doświadczeń. Działanie w izolacji, a ten okres mamy już szczęśliwie za sobą, może być źródłem wielu cennych pomysłów, ale jednocześnie przybierać także niekorzystny obrót, proponując rozwiązania społecznie i politycznie nieakceptowane. (F. Pankau, Z. Zuziak, E. Paturalska-Nowak, J. Zalewski, Z. Kamiński, T. Sławiński, M. Grochowski, T. Ossowicz, T. Polański, B. Kawałko, A. Mischuk)

Dyskusja nad metropoliami będzie z pewnością trwała jeszcze przez kilka lat. Mamy nadzieję, że rezultaty tej publikacji będą miały zarówno skutki praktyczne, jak i polityczne, ale przede wszystkim edukacyjne.

Tadeusz Markowski